

Michał Jantarski, Roman Maniarski

ŁĘGI RYBITW Z RODZAJU *CHLIDONIAS* W DOLINIE NIDY W ROKU 2001

W roku 2001 w dolinie Nidy stwierdzono gniazdowanie trzech gatunków rybitw z rodzaju *Chlidonias*. Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybridus* gniazdowała na 2 stanowiskach (45 par), rybitwa białoskrzydła *Chlidonias leucopterus* gniazdowała na 3 stanowiskach w liczbie 23 par (Akceptacja KF PTZool.), a rybitwa czarna *Chlidonias niger* – 12 par na jednym stanowisku.

W połowie kwietnia intensywne opady deszczu spowodowały zatopienie całej doliny środkowej i dolnej Nidy, utrzymujące się aż do 3 dek. sierpnia. Rybitwa białowąsa założyła kolonie lęgowe w dwóch miejscach (podano najbliższą miejscowość):

- Ostrów (gm. Wiślica). Już na początku maja, jeszcze w trakcie wiosennego przelotu, rybitwy białowąse chętnie przebywały w pobliżu budowanej przez śmieszki *Larus ridibundus* kolonii w miejscu zwanym „Ostrowskie Bagno”. 12 V obserwowano ok. 100 osobników rybitwy białowąsej, w tym kilka ptaków znoszących materiał na gniazda, 20 V znaleziono 17 gniazd z jajami, oraz ok. 20 gniazd będących w trakcie budowy, a łączną liczbę ptaków oceniono w tym dniu na ok. 200 osobników. Gniazda znajdowały się w dwóch skupieniach – pierwsze, liczące 7 gniazd zlokalizowane było przy kolonii zauszników *Podiceps nigricollis*. W tym miejscu głębokość wody wynosiła ok. 40 cm. Drugie miejsce składania jaj (znacznie większe bagno) znajdowało się kilkadziesiąt metrów dalej i tego dnia głębokość wody wynosiła

tam ok. 1 metra. Opadająca szybko woda sprawiła, że już 26 V cała kolonia zauszników (50 gniazd) oraz 7 gniazd rybitwy białowąsej uległy zniszczeniu. W drugiej części bagna wykryto tego dnia 20 gniazd z jajami, a łączna liczba ptaków zmalała do 50. Dodatkowo 4 nowe zniesienia stwierdzono 16 VI gdy głębokość wody wynosiła zaledwie 10-20 cm. Łączną liczbę zniesień na tym stanowisku oceniono na 31, chociaż znaczne rozciągnięcie czasowe lęgów, oraz duże straty już na etapie wysiadywania mogły sprawić, że rzeczywista liczba par, które przystąpiły do lęgów mogła być wyższa.

- Pińczów (gm. Pińczów). 27 V na starorzeczu Nidy obok kolonii śmieszki, rybitwy białoskrzydłej i rybitwy czarnej stwierdzono 14 gniazd ze zniesieniami. Liczbę ptaków dorosłych oceniono na 30-34 osobników. 3 VI w 3 gniazdach wykluły się pisklęta (fot. 4), a 10 VI większość ptaków karmiła już młode.

Rybitwa białoskrzydła gniazdowała na 3 stanowiskach:

- Ostrów (gm. Wiślica). 20 V w miejscu zwanym „Ostrowskie Bagno”, stwierdzono dwa wysiadywane gniazda rybitwy białoskrzydłej, oba z 3 jajami. W miejscu lęgów głębokość wody wynosiła ok. 1 m. W następnych tygodniach woda opadła do zaledwie 10 – 20 cm, ale mimo to 16 VI, w tym samym miejscu znaleziono 4 nowe, wysiadywane zniesienia.

- Kuchary (gm. Wiślica) - stanowisko oddalone od poprzedniego o ok. 1 km. 2 VI na niewielkim bagienku o powierzchni zaledwie 0,5 ha stwierdzono 5 wysiadywanych gniazd rybitwy białoskrzydłej, 16 VI ptaki karmiły pisklęta, a 1 VII obserwowano rodzinki z podlotami.

- Pińczów (gm. Pińczów). 27 V na starorzeczu Nidy, obok kolonii śmieszki, zlokalizowano kolonię lęgową rybitwy białoskrzydłej – 12 gniazd ze zniesieniami. 3 VI ptaki nadal wysiadywały jaja, ale już 10 VI w kilku gniazdach wykluły się pisklęta.

Rybitwa czarna gniazdowała tylko na stanowisku pod Pińczowem w liczbie 12 par w kolonii rybitw białowąsych i białoskrzydłych.

Obserwatorzy: Michał Jantarski, Roman Maniarski, Waldemar Błaziak, Grzegorz Ryński, Anna Kurczyna, Piotr Zięćik i inni.

Powyższe stwierdzenia lęgów rybitwy białoskrzydłej były pierwszymi na obszarze Krainy Gór Świętokrzyskich. Lęgi rybitwy białowąsej stwierdzono tylko w roku 1996 na zalewie Pasternik w Starachowicach (Błoński 1998). Rybitwa czarna jest gatunkiem nieregularnie podejmującym lęgi w dolinie Nidy. Na stawach w Górkach koło Wiślicy w latach 1994, 1997 i 1998 stwierdzono odpowiednio: 15, 3 i 11 gniazd (Wilniewicz *et al.* 2001). Ponadto na stawach w Korytnicy (gm. Sobków) 5 par gniazdowało w 1994 roku i 10 par w 1996, a w sezonie 1991 na rozlewiskach pod Umianowicami wykazano 8 par (Polak i Wilniewicz 2001). Powyższe dane wskazują, że jest to gatunek coraz rzadziej podejmujący lęgi w dolinie Nidy.

Literatura

Błoński W. 1998. *Gniazdowanie rybitwy białowąsej (Chlidonias hybridus) w Starachowicach*. Kulon 3: 95.

- Polak M., Wilniewicz P. 2001. *Ptaki legowe doliny Nidy*. Not. Orn. 42: 89-102.
Wilniewicz P., Szczepaniak W., Zięcik P., Jantarski M. 2001. *Ptaki stawów rybnych w Górkach i terenów przyległych*. Kulon 6: 3-61.

Adresy autorów:

Michał Jantarski, ul. Nowowiejska 5/137, 25-532 Kielce, e-mail: mjantar@op.pl
Roman Maniarski, Pawłowice 3, 28-411 Michałów, e-mail: rman@wp.pl

**BREEDING TERNS OF THE GENUS *CHLIDONIAS*
IN THE NIDA RIVER VALLEY IN 2001**

Summary

In the unusually wet year of 2001, 3 species of terns of the genus *Chlidonias* nested in the Nida valley (S Poland): 45 pair of the whiskered tern *Chlidonias hybridus* at two sites, 23 pairs of the white-winged black tern *Chlidonias leucopterus* at three sites, and 12 pairs of the black tern *Chlidonias niger* at one site. Accepted by the Avifaunistic Commission.

Fot. 4. Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybridus*, rozlewiska Nidy koło Pińczowa (woj. świętokrzyskie), 3 VI 2001. (fot. W. Błaziak)

Photograph 4. The whiskered tern *Chlidonias hybridus*, floodplain of the Nida river near Pińczów (świętokrzyskie province), 3 June 2001, (photograph taken by W. Bałaziak)